

Cesta, ktorá navždy zmení ich život

SESTRY Z TITANICU

*Patricia
Falvey*

Lindeni

The book cover features a detailed illustration of the RMS Titanic at sea, with its four iconic yellow funnels emitting dark smoke. In the foreground, two women in late 19th-century attire stand on a stone pier, looking out at the ship. The woman on the left is seen from the back, wearing a dark, long-sleeved dress with a high collar. The woman on the right is in profile, wearing a purple dress and a dark hat, with her hair styled in a long braid. The overall scene is set against a dramatic, overcast sky.

Sestry z Titaniku

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Patricia Falvey
Sestry z Titaniku – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Ljndeni

SESTRY Z TITANICU

Patricia Falvey

SESTRY
Z TITANICU

Ljndeni

Pre moju sestru Connie

① DONEGAL, ĆRSKO

1911

DELIA

List z Ameriky zmenil naše životy. Poštár mi ho podával, akoby išlo o vzácny drahokam. Tvrdil, že pokiaľ mu pamäť siaha, nespomína si, že by niekto iný v nevelkej dedine Kilcross v grófstve Donegal na severozápadnej špičke Írska dostal podobný list, ba dokonca sám nikdy nedoručil čosi také vzácne. Zabral do pedálov a cestou od našej chalúčky si veselo pískal. No ja som zostala stáť vo dverách s obálkou v rukách. Zdobil ju žiarivý pás známok a pripomínala mi pestrofarebného vtáka.

Nemala som čas prezrieť si ju. Zozadu ku mne podišla mama a nazrela mi cez plece. Inštinktívne som sa od nej odťahla. Drsne mi vytrhla list z rúk a premerala si ho chamtivými očami.

„Je adresovaný mne,“ vyhlásila a vyčítavo na mňa pozrela. „Mala si mi ho ihneď priniesť a nie tu stáť ako socha. Si úplne zbytočná!“

Sledovala som, ako sa vzdáľuje chodbou, a rovnako ako inokedy som sa neubránila úvahám, ako môže taká drobná žena vystupovať tak energicky a rázne. Nebola o nič vyššia než ja, ale keď som si ju v mysli predstavovala, týčila sa nado mnou, ako keď som bola dieťa. Len čo mama zmizla v kuchy-

ni, vybehla som von. Obehla som zadnú časť chalúčky a ponáhľala som sa cez polia na svoje obľúbené miesto – ku skupinke vybielených hladkých skál, ktoré vytvárali kruh pod starodávnym dubom. Dovidela som odtiaľ až na šírý Atlantický oceán. Sadla som si na jednu z nich a lapala som dych. Zachvela som sa a náhle som si uvedomila, že ma na pokožke štípe zimný vzduch. Chodievala som sem od raného detstva, aby som utiekla pred matkiným hnevom. Ako dieťa som si tu šla často vyplakať oči zo sebalútosti a bola som presvedčená, že práve pre moje slzy sú tieto skaly tak dočista vymyté. V osemnástich som už neplakávala ako kedysi, no bolesť v srdci pretrvávala.

Narodila som sa ako dvojča. Môj braček, ktorý prišiel na svet prvý, žil iba dve minúty po narodení. Mama si vzala do hlavy, že som podhodené dieťa, ktoré jej víly nanútili namiesto ukradnutého bračeka. V našej časti Írska sú podobné príbehy o deťoch víl bežné. Dedinčania sa nazdávali, že matka uverila tejto predstave kvôli stresu z pôrodu a že časom ju prekoná. No nik jej ju nedokázal vyhovoriť. Vždy sa ku mne správala podozrievavo a niekedy aj s odporom. Poznala som jej dôvody, ale nemohli zmierniť bolesť z jej odmietania.

Keby môj braček prežil, pracoval by s ockom na farme. Tak to u nás v Írsku chodievalo. Otcovia učili synov riadiť farmy, aby sa ich, aspoň tí najstarší, ujali, keď zomrú. Matky zase vzdelávali dcéry v domácich prácach – učili ich variť, upratovať, prať a vychovávať deti, aby boli, aspoň tie mladšie, dobre pripravené na manželstvo. Bohužiaľ, najstaršej dcére pripadla úloha zostať a starať sa o otca a bratov po smrti matky a odchode zvyšku rodiny.

Ako staršia dcéra by mala byť moja sestra Nora, ktorá sa narodila dva roky predou mnou, odsúdená zostať po maminej smrti doma, ale to by mama nikdy nedopustila. Vysnívala si, že Nora sa raz vydá za boháča, a tak nepotrebuje vedieť, ako sa starať o domácnosť. Ja som teda na našej farme zaujala úlohu syna; otec potreboval pomoc a mama mi odmietala dovoliť, aby som sa jej plietla pod nohy v kuchyni.

Na druhej strane tráviť čas sama s ockom bolo jediné, čo ma na mojom živote tešilo. Každé ráno, skôr ako vyšlo slnko, sme sa vydali na polia. Akoby sme sa riadili nejakou tichou dohodou – nepotrebovali sme si vymeniť nijaké slová, len sme sa pustili do práce. Obrábanie kamenitej pôdy v grófstve Donegal si vyžadovalo vytrvalosť, ktorá sa často rodila zo zúfalstva. Rovnako ako jeho otec sa ocko naučil prežiť na tejto nemilosrdnej zemi z ruky do úst. Mali sme štyri dojnú kravy, čo bolo samo osebe v okolí Kilcrossu rarita, sliepky a pár odolných oviec. Pestovali sme zemiaky a obilie a sušili rašelinu z neďalekého močiara, ktorou sme si kúrili. Mojou úlohou bolo dojiť kravy, zbierať vajcia a zachraňovať ovce, ktoré sa z času na čas zatúlali príďaleko do hôr. Keby som nechoďila do školy, s radosťou by som zostala vonku celý deň i noc a užívala by som si ockovu pokojnú spoločnosť.

Dokonca aj vtedy, keď pršalo, som rada trávila čas vonku. A v Donegale pršalo často. Dážď zmýval zelené hory a uhašal smäd pôdy. Niekedy padal v podobe jemnej hmly, ktorá ma hladkala po tvári, inokedy v kvapkách ostrých ako úlomky skla a občas v neúprosných vlnách poháňaných krutým vetrom. Víťala som dážď vo všetkých podobách, obracala som tvár k oblohe, aby ma mohol pokrstiť. A keď do-

pršalo, dychtivo som vyčkávala na nádhernú dúhu, kým sa preklenie cez nebesá.

Keď som dovŕšila sedem rokov, ocko ma zaviedol do dediny Kilcross na prvé sväté prijímanie. Kilcross sa dá len ťažko nazvať dedinou. Leží na križovatke s miestnou krčmou na jednom rohu a malými potravinami na druhom a tvorí ho asi tucet domov, v ktorých prebýva lekár, veterinár a hŕstka starých dievok. Väčšina obyvateľov Kilcrossu totiž žije vo farmárskych domoch alebo chalúpkach ako my a tie sú roztrúsené po celom vidieku.

Kostol v Kilcrosse na okraji dediny je najväčšou budovou a vežičku môžete vidieť zo vzdialenosti niekoľkých kilometrov. Vedľa neho stojí škola a dom kňaza. Otec McGinty, miestny farár, nízky zhrbený muž, tu už roky pôsobí ako sudca aj porotca, čo sa týka morálky jeho stáda. Má hlas ako hrom a vďaka nemu sa v dedine bojí Boha každý muž, žena i dieťa. Keď som vtedy vošla do kostola v šatách na sväté prijímanie z druhej ruky, pohrozil mi prstom.

„Vidím, že do domu Pána zavítalo podhodené dieťa a pýta si milosť,“ skríkol, „ale náš Pán ti ju udelí, iba ak ho presvedčíš, že si hodná jeho zľutovania. Dosiahlo si vek múdrosti, dievčatko, a odteraz ti budú hriechy padať na tvoju hlavu. Bude to tvoja chyba, ak upadneš do nemilosti. A vieš, čo sa stane potom?“

„Pôjdem do pekla, otče,“ zašepkala som.

Ocko mlčal, ale objal ma jednou rukou, akoby sa ma snažil ochrániť pred kňazovým hnevom. Po prvom svätom prijímaní som chodila na omšu každú nedeľu a v deň povinnej omše. Spovedala som sa každý týždeň, aby som presvedčila Boha aj otca McGintyho o mojej vrodenej добрote.

No stávalo sa, že niekedy ma v detstve ovládla vzdorovitosť a lákalo ma robiť zlé veci, ktorých by sa azda dopúšťalo podhodené dieťa. Snívalo sa mi, že som mame vzala obľúbené taniere z príborníka a rozbila ich; že som uhasila horiacu rašelinu, keď sa nik nepozeral; že som naliala petrolej do maselnice a pokazila mlieko, a keď ma s tým mama konfrontovala, pokrčila som plecami a opýtala sa: Čo iné si čakala od podhodného dieťaťa? Vďaka týmto predstavám som dokázala aspoň na chvíľu zniesť svoju bezmocnosť, ale vedela som, že by som sa neodvážila naplniť ich. Mama na mňa bola už beztak prísna, a keby som čosi také vyviedla, vyhodila by ma z domu. Preto zostali iba v mojej hlave.

Boli však časy, keď som premýšľala, či mama nemá pravdu, že som zlá víla. Už odmalička som dokázala často predvídať udalosti, ešte kým sa stali. Niekedy som sa mylila, ale s postupom času som toľkokrát uhádla, čo sa udeje, až som si uvedomila, že to nemôže byť náhoda. Môj dar ničím nepripomínal staré bosorky z dediny, ktoré mama často navštevovala, aby jej prečítali budúcnosť z čajových lístkov. Toto bolo oveľa dômyselnejšie a stávalo sa to len raz za čas. Tušila som, kedy dedinčana postihne nešťastie alebo kedy niekomu vojde do cesty šťastie. Nikdy som túto schopnosť pred nikým nespomenula – všetkým by som bola iba na smiech.

Aj keď mi to ocko nehovoril často, vedela som, že ma ľúbi. Na rozdiel od matky. Tá zbožňovala moju sestru Noru a ku mne sa prinajlepšom správala ako k prebytočnému členovi rodiny a prinajhoršom ako k bremenu.

„Panenka Mária,“ horekovala donekonečna, „netuším, pre aký hriech z minulosti som si zaslúžila, že ma v živote takto trestáš.“

Moje koktanie situácii vôbec nepomáhalo. Túto rečovú chybu som nadobudla krátko nato, ako som začala hovoriť, a odvtedy sa ma držala. Zajakávala som sa ešte viac, keď som bola nervózna, a najnápadnejšie vtedy, keď na mňa mama kričala. Vyskúšala som všetko, aby som koktanie potlačila, ale bez úspechu. Po čase som si uvedomila, že jedinou možnosťou je obmedziť rozprávanie.

Ako som dospievala, našla som útočisko v knihách. Riaditeľka miestnej školy slečna Faganová, mladá žena z Belfastu, si ma oblúbila a prinášala mi knihy z mestskej knižnice v Donegale. „Si múdre dievča, Delia,“ chválila ma. „Zaslúžiš si viac vzdelania, ako ti môže poskytnúť táto maličká škola.“

Knihy ma vždy tešili. Stali sa mojimi kamarátmi a hľadala som v nich útechu počas dlhých zimných večerov, keď cez škáry v okne hvízdal vietor a po streche bubnoval dážď. Sedávala som na svojej malej posteli v chladnom podkroví, držala som sviečku a hltala jednu stránku za druhou.

V priebehu rokov nahradilo moje sny o otvorenej rebélii čosi rafinovanejšie. Začali ma tešiť nové slová, ktoré som sa učila z kníh – a bola to radosť nielen z nadobudnutia nových znalostí, ale aj z toho, že som sa nimi odlišovala od zvyšku rodiny. Slovo „podvodníčka“ začínalo naberať pomaly, ale isto nový pozitívny význam. V knihách, ktoré som mala najradšej, sa ľudia vydávali na plavbu do neznámych miest v honbe za dobrodružstvom, novými objavmi a niekedy aj láskou. Keď bolo pekné počasie, sedávala som medzi svojimi skalami a vyzerala som na ďaleký Atlantik, stratená v predstavách o bujných džungliach, horúcich púšťach, morom obmývaných ostrovoch a preplnených mestách, ktoré sa za ním ur-

číte skrývajú. Také miesta sú na míle vzdialené mojej malej dedinke v Donegale a ešte vzdialenejšie môjmu bezútešnému domovu. Túžila som ich vidieť.

Ako som teraz sedela na skale a pozerala na more, ktoré sa prevaľovalo vo vlnách so sivou a bielou penou, začula som za sebou zvuk. Otočila som sa a v diaľke som uvidela ocka, jeho vysokú vychudnutú postavu krčiacu sa proti náporu vetra. Vliekol sa k chalúpke a v každej ruke niesol vedro s rašelinou na založenie ohňa. Keď som bola malá, rozbehla som sa k nemu, aby som ho privítala. Prikyvoval mi, keď som popri ňom pobehovala, pridržala rúčku vedra a snažila sa udržať krok s jeho dlhými nohami. Zvykla som si na jeho ticho. Niekedy som uvažovala, či nerád rozpráva, lebo vyrastal v írskej rodine a stále mu nie je príjemné hovoriť po anglicky. Raz som ho požiadala, aby ma naučil írčinu, ale pokrútil hlavou. „Bola by ti nanič,“ odvetil. „Tejto krajine vládnu Angličania, a preto budeš potrebovať ich reč.“

Podišla som k nemu, vzala som jedno z vedier a zladila som s ním krok, stratená vo vlastných myšlienkach. Vtom som si spomenula na list z Ameriky a zrýchlila som. Aké tajomstvá asi ukrýva? Prinesie nám šťastie? No keď som zatlačila na dvere chalúpky, vedela som, že aj keby nám mal ten list priniesť šťastie, určite nie je určené mne.

NORA

List ležal na kuchynskom stole ako chutná zakázaná maškrta. Mama ho odmietala otvoriť, kým sa ocko nevráti na olovrant.

„Ach, mami, prečo mi nedovoliš nahliadnuť doň? Len doň nakuknem. Odtrhnem iba rožtek. Neotvorím ho úplne,“ prosíkala som.

No mama neustúpila. Sedela a pozerala na mňa, ako keď sa mačka hrá s myšou. „Počkáme, kým príde tvoj otec. Niečo také dôležité ako list z Ameriky by mala otvoriť hlava rodiny.“

V mysli som prevrátila oči. Hlava rodiny, no jasné. Kedy inokedy dala tomu chudákovi priestor vyjadriť sa k niečomu v domácnosti? Nie, mama mala rada veci po svojom a ocko nikdy nedostal príležitosť zapojiť sa.

No prečo ma teraz trýzni a zjavne si to užíva, tomu som vôbec nerozumela. Zvyčajne mi stačilo iba naznačiť, že chcem toto či tamto, a ona sa šla pretrhnúť, len aby mi to dala. Veď som bola, koniec koncov, jej obľúbená dcéra. Mama sa ani netajila tým, že moja sestra Delia sa o seba musí postarať sama.

Keď sme boli s Deliou mladšie, rady sme sa spolu hrávali. Bola drobná a krehká, mala svetlé vlasy a sivé oči, a niekedy mi napadlo, že mama musí mať pravdu, lebo naozaj pripomí-

nala malú vílu. Hoci nás delili iba dva roky, o veľa som ju prevyšovala, bola som silnejšia a vlasy som mala tmavé ako rašelina. Tešilo ma, že mám sestričku, ktorá mi robí spoločnosť. No len čo sme trochu dospeli, veci sa zmenili. Mama robila všetko preto, aby nás rozdelila. Ťahala ma do domu a Deliu odháňala von ako nevítaného suseda. Nikdy som naozaj nepochopila, prečo Deliu nemá rada, ale ani som sa jej nikdy nezastala. Bála som sa, že keby som to urobila, mama by sa obrátila aj proti mne, a mne sa páčilo, ako ma rozmaznávala. Okrem toho som na Deliu žiarlila kvôli ockovi. Každý deň sa s ním celé hodiny ponevierala po farme a iba z pohľadov, ktoré si vymieňali, bolo jasné, že sú si veľmi blízki. Ocko bol ku mne vždy milý, ale vedela som, že si viac rozumie s Deliou.

Často som si želala, aby sa veci mali inak. Vždy keď som zazrela iné dievčatá, ako sa smejú so sestrami a delia sa s nimi o tajomstvá, priala som si, aby sme im boli s Deliou podobnejšie. Bola by obrovská psina, keby sme sa spolu mohli chichotať na chlapcoch z dediny. No našu Deliu niečo také ako chlapci vôbec nezaujímalo. Vždy blúdila kdesi po poliach a snívala o bohviečom alebo sedávala s nosom zaboreným v knihe. Pomaly som začínala súhlasiť s mamou, že je naničhodné decko, ktoré nikdy nebude za nič stáť.

Ocko prišiel konečne domov. Vošiel do kuchyne a zohol hlavu, aby nenarazil do nízkej zárubne. Podišiel ku kozubu a položil na piecku dve vedrá rašeliny. Poobzeral sa po miestnosti, všimol si mňa a mamu, a potom vrhol pohľad na stôl.

„Kde je olovrant?“ opýtal sa.

Mama vzdychla. Podľa toho, ako spustila plecيا, som si uvedomila, že z nej trochu vyprchalo nadšenie z listu. Pre-

mýšľala som, či znovu uvažuje, že urobila chybu, keď si vzala ocka. Často mi to opakovala, najmä keď sa mi pokúšala vštepiť, že mám pri výbere manžela mieriť vysoko.

„Neurob tú istú chybu ako ja,“ vravievala. „Nevydaj sa z lásky! Načo mi to bolo dobré? Zostala som uväznená uprostred ničoho iba s kravami a ovcami, bez tečúcej vody a latríny. Hanbila by som sa, keby moji kamaráti zo školy vedeli, ako si nažívam. Čo sa týka krásy, v škole som nemala konkurenciu. Všetci hovorili, že sa jedného dňa vydám za milostpána. Neskonči ako ja, dievčatko moje.“

Vzhladla k ockovi. „Nie tak zhurta, Peadar, olovrant bude hotový o minútku. Teraz si sadni!“ prikázala mu s úsmevom. „Prišlo obrovské prekvapenie – list až z Ameriky! Čakali sme celý deň, kým sa vrátiš domov a otvoriš ho.“

Ocko sa podozrievavo zahľadel na obálku a potom späť na mamu. „Je adresovaný tebe. Nemohla si ho jednoducho otvoriť bez týchto zbytočných neprijemností?“ zatiahol. „Či si vari zabudla čítať?“

Otec iba zriedka hovorieval s mamou takto. Vlastne zvyčajne vôbec nehovoril. Mame razom zmizol úsmev z tváre. Schmatla mu obálku z rúk a roztrhla ju, šomrúc si popod nos. Bolo mi jej trochu ľúto. Chcela urobiť veľkú ceremóniu z niečoho, čo sa vymykalo normám našich každodenných životov, no ocko ju pekne schladil.

Vytiahla z obálky tenučký list a rozložila ho. Podržala ho vo svojich drsných červených prstoch a pri čítaní nemo otvárala ústa. Keď ho dočítala, zdvihla k nám sklený pohľad, akoby sa práve stala svedkom zázraku.

„Nikdy tomu neuveríte...“ spustila, potom sa odmlčala a prehrabala sa v obálke. Prevrátila ju a vypadli z nej cudzo pôsobiace bankovky.

„Matka Božia,“ vydýchla, „len sa na to pozrite!“

Najradšej by som ňou zatriasla. „Prestaneš nás už konečne napínať, mama?“ skríkla som.

Dokonca aj ocko na ňu pozrel s náhlym záujmom.

Mama si dávala na čas. Usmiala sa naňho a potom na mňa. Zhlboka sa nadýchla a konečne sa rozrečnila.

„Tento list je od manžela mojej netere. Píše, že tá chuderka zomrela na horúčky. Ach, nech je jej zem ľahká. Bola staršia než ty, ale primladá na smrť; jediné dieťa mojej najstaršej sestry a toho naničhodníka Sullivana, ktorého si vzala. Až tak som ju nepoznala, lebo Sullivan prestáhoval celú rodinu do Ameriky, keď bola Mary malá...“

Zdalo sa mi, že prasknem od zvedavosti. „Pre lásku Božiu, mama, prezradiš nám, o čo ide?“

Mama sa vystrela. „List je od pána Aidana O’Hanlona z mesta New York. Zdá sa, že bol ženatý, ako som spomínala, s mojou neterou Mary...“

Chýbalo málo a rozkričala by som sa. Mama sa pri pohľade na moju tvár ponáhľala dopovedať: „Píše, že po Mary mu zostalo malé dievčatko menom Lily. Mary ho tesne pred smrťou požiadala, aby dal poslať po jednu z jej írskych sesterníc, nech mu príde pomôcť postarať sa o dieťa. Poprosila ho, aby napísal mne, a on chce, aby sa z tej dievčiny stala Lilina guvernanka. Čo myslíte, že to znamená?“

„Znamená to u-učiteľka.“

Delia musela vojsť do kuchyne bez toho, aby sme si ju všimli. Často sa zdalo, akoby sa len tak vznášala ako duch. Zdvihli sme k nej zrak a potom sme preniesli pohľad späť na list. Mama si odkašľala a pokračovala: „A teraz pozor, prichádza tá úžasná časť. Pýta sa, či mám dcéru, ktorá by na to bola súca.“

Cítila som, ako mi v hrudi poskočilo srdce. Mohla by to byť moja šanca dostať sa preč do Ameriky? Roky som tajne dúfala, že sa mi jedného dňa naskytne takáto príležitosť. V Kilcrosse pre mňa nič nebolo a, pravdupovediac, začínala som mať pocit, že mama ma dusí. V škole som sa neučila dobre a nemala som veľa možností. No určite dokážem naučiť malé dievča niečo užitočné.

„Počkajte, kým si vypočujete toto.“ Mama ukázala na peniaze. „Pán O’Hanlon prikladá k listu peniaze na kúpu lístka do prvej triedy na lodi *Titanic*, ktorú vraj stavajú v Belfaste. Má odplávať budúci apríl.“

Mama bola úplne bez dychu, keď zdvihla čudne vyzerajúce bankovky a znovu ich triumfálne hodila na stôl. „Píše, že Mary trvala na tom, aby dievčina cestovala prvou triedou, keďže jej preukáže najväčšiu láskavosť na svete, ak sa príde postarať o jej dieťa.“ Mama stisla pery. „Ten chlap sa musí kúpať v peniazoch.“ Otočila sa ku mne. „Čo si o tom myslíš?“

Tentoraz som bola rovnako neschopná slov ako ocko. Mama určite vyberie mňa. No vtom ma prvý raz, pokiaľ mi pamäť siahala, opustilo sebavedomie. Čo ak nevyberie mňa? Čo ak vyberie namiesto mňa Deliu? Koniec koncov, vôbec sa netají, že by sa jej najradšej zbavila. Možno nebude chcieť, aby som odišla niekam ďaleko, keďže tak visí na mojej spoločnos-

ti. Zadržala som dych a napäto som čakala. Zdalo sa mi, že prešla celá večnosť.

Mama sa napokon uškrnula. „Ach, mala by si vidieť, ako sa tváriš, drahá,“ podotkla. „Čo myslíš, koho tam pošlem? Samozrejme, že nie tvoju sestru!“

Ako som vstrebávala mamine slová, všimla som si, že otec sa odvrátil k dverám. Stihla som sa otočiť práve včas, aby som zazrela Deliin chrbát miznúci na chodbe.

ΦELIA

Zviezla som sa na zem v kúte podkrovia, zatvorila som oči a oprela som sa bradou o kolená. Chcelo sa mi plakať, ale slzy neprichádzali. *Nebolo nijaké prekvapenie, že mama vybrala Noru*, pomyslela som si. Nore nechýbal elán a veselá povaha, mala tmavé vlasy a kypré tvary, a bola si istá svojím miestom na svete. Na rozdiel od nej som mala drobnú postavu, svetlé vlasy a sivé oči. Pri Nore som sa vždy scvrkávala a verila som, že nikto mi nevenuje druhý pohľad, kým je vedľa mňa sestra. Samozrejme, že bolo múdrejšie vybrať na zvládnutie výzvy v Amerike práve ju.

Čo ma však bolelo, bolo to, že sa mi do rúk konečne dostala možnosť, ako odtiaľto ujsť, no vzápätí mi ju z nich surovo vytrhli. Zaskočilo ma, že ma to až tak sklamalo, hoci nikdy nejestvovala reálna nádej, že jedného dňa uvidím tie vzdialené miesta, o ktorých tak rada čítam. Možno vo mne príchod listu jednoducho prebudil túžbu odísť a žiť vlastný život. Lenže ako to mám docieľiť? Z času na čas som šila na zákazku, ale vzhľadom na tú trochu peňazí, ktorú som si zarobila, by trvalo najmenej sto rokov, kým by som si mohla dovoliť prestať hoväť sa do Dublinu, nieto do New Yorku.

Keď som mala pätnásť, utiekla som z domu. Miestny farmár ma odviezol až do mesta Donegal a práve som otáľala

na stanici a uvažovala, ako získam peniaze na vlak do Dublino, keď sa zjavil ocko. Nič nepovedal, len zdvihol môj kufor a odišiel. Domov sme sa v tichosti odviezli na povoze ťahanom poníkom. Mama povedala, že ma mal nechať odísť.

V Kilcrosse by ma na základe kvalifikácie zamestnali iba na pár pozíciách. Kvôli koktaniu som nemohla pracovať ani v obchode. Práve preto som sa po škole rozhodla vrátiť späť na farmu. Keďže som mala celý deň voľno, ocko ma začal zahŕňať povinnosťami. Čoskoro som mu pomáhala siať a žať úrodu a zbierala som po jeho boku rašelinu z močiara obojstranným rýľom. No akokoľvek som zbožňovala prírodu a ockovu spoločnosť, začínala som si uvedomovať, že nastal čas odísť.

Moje myšlienky prerušil zvuk krokov na schodoch. Stuhla som. Nikto sem hore nikdy nechodil. Bola to moja spálňa, moje útočisko. Dvere sa s vrzgotom otvorili a stál v nich otec. Na sekundu zaváhal, ale potom sa zohol, aby vošiel cez nízky vchod. Keď sa opäť vystrel v malej izbičke, pôsobil ako obor v rozprávke.

Mlčky som čakala. Stál v strede izby a znepokojene prešľapoval z nohy na nohu. Potom si odkašľal.

„Je mi to ľúto,“ vyhlásil.

Tvárila som sa, že neviem, o čom hovorí.

„Čo je ti ľúto?“

„Tvoj smútok. Videl som ti ho na tvári, keď mama určila, že odíde Nora.“

Už naozaj dávno nevyriekol toľko slov. Chcela som ho ignorovať, ale všimla som si námahu, ktorú ho stálo rozprávať, a to mi obmäkčilo srdce.

„To je jedno, ocko,“ zašepkala som, aj keď každá čiastočka môjho tela by najradšej kričala, že na tom záleží, že po tom túžim viac než po čomkoľvek inom v živote.

Priblížil sa. Prvýkrát som zaregistrovala, že na popraskaných čižmách má kusy hliny. Nohavice mal vyhrnuté na členkoch a zviazané šnúrkou. Ako som zdvíhala zrak, zbadala som starú špinavú bundu, ktorú nosil, pokiaľ mi pamäť siahala. Pristavila som sa pohľadom na jeho tvári. Oči mal smutné a vodnaté, rovnako sivé ako ja. Zrazu som si uvedomila, že som ho takto asi nikdy nevnímala, a od žiaľu mi zovrelo srdce. Zdvihla som sa na nohy a objala som ho – niečo také som neurobila už od detstva.

„Chceš ísť?“

Prikývla som.

„Áno, ocko, chcem. Viac než čokoľvek iné.“ Odmlčala som sa a všetky potlačené pocity sa zrazu predrali na povrch. „Naozaj chcem ísť! Túžim uniknúť pred útrapami, ktoré tu zažívam. Chcem žiť slobodne bez toho, aby ma ktosi na každom kroku kritizoval. Túžim zažiť dobrodružstvá a áno, možno sa raz aj zalúbiť. Prečo ma nik neľúbi, ocko? Vari si nezaslúžim lásku ako všetci ostatní?“

„Ja ťa ľúbim, dcérka,“ zašepkal.

Ohromene som k nemu vzhliadla. Vždy som vedela, že ma ľúbi, ale počuť to priznanie nahlas... Najradšej by som sa mu vrhla okolo krku. No opäť si ma našla beznádej.

„Načo sa o tom vôbec rozprávame, ocko? Ani teraz sa to neskončí inak – Nora dostane, čo chce, a ja nič!“

Zastrčil si ruky do vreciek na nohaviciach a prikývol.

„Možno áno,“ pritakal, „ale čo keby som našiel spôsob, aby si aj ty mohla odísť, dcérka? Chcela by si to?“

„Áno,“ vzlykla som. „Áno!“

„To mi stačí,“ odvetil a otočil sa k dverám.

Chcelo sa mi za ním zakričať: „Prečo to robíš, ocko? Prečo mi dávaš falošné nádeje?“ No rozhodla som sa mlčať.

Už som na to nepomyslela. Ďalší týždeň som sa ako zvyčajne venovala povinnostiam na farme a ocko sa vrátil k obvyklému mlčaniu. Potom však jedného dňa prišiel k miestu v kruhu skál, kde som sedela, a strčil mi do rúk obálku.

„Nájdeš v nej adresu domu v New Yorku. Potrebujú služku,“ vysvetlil. „Otec McGinty mi ju poskytol, keď som sa ho opýtal, či niekoho takého nepozná. Vravrel, že tam býva dobrá katolícka rodina, a modlí sa, aby mali pozitívny vplyv na tvoju dušu.“

Ockova tvár neprežrádzala, čo si myslí o motívoch otca McGintyho, a ja som sa rozhodla, že nezáleží na tom, koho nápad to bol.

„Volajú sa Boyleovci a gazdiná sa s tebou stretne, keď loď vpláva do doku. Pán O’Hanlon z Ameriky poslal dosť peňazí, aby ste si na tom novom parníku s Norou zakúpili dve lôžka v najlacnejšom prepravnom priestore.“

„A-ale čo...?“

Ohromene som naňho civela. Čakala som ďalšie vysvetlenie. Čo na to povie mama? Prečo ma púšťa do cudziny?

Nedostalo sa mi však nijakých ďalších odpovedí. Ocko sa odvrátil a pokračoval v zostupovaní k chalúpke. Opieral sa pritom o vychádzkovú palicu z trnkového dreva a vliekol sa za ním náš starý ovčiarsky pes. Ako som ho sledovala odchádzať, začala sa mi v mysli formovať myšlienka – krehká a nepolapiteľná ako drobné vtáča. Vari sa na mňa konečne usmialo šťastie?

NORA

Bola som zrelá do blázinca, keď som zistila, čo otec urobil. Kričala som na mamu a v očiach ma štípali slzy. „Veď to boli moje peniaze, mama! Sľúbila si mi, že ja odídem.“

Mama ku mne vzhliadla od svojho miesta pri kuchynskom stole. Potom sa odvrátila a vyzrela von oknom. Nedokázala sa na mňa ani pozrieť.

„Veď aj ideš,“ podotkla potichu, „ibaže tvoja sestra pôjde tiež.“

„Áno, pocestujem so zberbou dole v najlacnejšom prepravnom priestore. Delii to možno vyhovuje, ale mne nie.“

Tešila som sa na plavbu v prvej triede; predstavovala som si, ako sa prechádzam po palube v spoločnosti všetkých milostpánov. Dovolila som si dokonca snívať o tom, že jeden z bohatých mladých chlapíkov sa do mňa zahľadí. No mama sa nepostavila ockovi a tým mi to celé prekazila. Koho stretnem dole v najlacnejšom prepravnom priestore? Druhorodených synov farmárov, ktorí boli donútení odísť od rodiny, lebo nezdedia farmu. Vycivených obchodných pomocníkov, ktorí sa budú chvastať, lebo nemajú topánky celé od blata ako chlapi z farmy. A prospechárov všetkých druhov. Im podobných by som hravo stretla aj tu doma!

Môj hnev poháňala najmä hanba z cestovania v najlacnejšom prepravnom priestore, ale uvedomila som si, že zaň môže ešte niečo. Ocko raz a navždy dokázal, že Delia je jeho obľúbená dcéra. Vždy som ho z toho podozrievala, teraz som to však vedela naisto. Znamenala som preňho veľmi málo. Svoje pocity som zvykla prisudzovať závistí voči Delii, no teraz som si uvedomila, že nejde o závisť, ale krivdu. Chcela som, aby ma ocko ľúbil. Človek zrejme vždy túži po tom, o čom vie, že nikdy nezíska.

Po chvíli som sa upokojila. „Prečo, mama? Prečo si mu to dovolila? Nikdy doteraz si ho nepočúvala.“

Mama mi pozrela priamo do očí.

„Ach, samozrejme, že som sa nevzdala bez boja! Veľmi sme sa o tom pohádali. No odmietal ustúpiť. Nikdy som tvojho otca nezažila takého tvrdohlavého.“ Odmlčala sa, akoby premýšľala, čo ešte dodať. Keď znovu prehovorila, jej slová boli plné hnevu. „Nikdy som mu nemala ukázať ten lístok na loď, čo som kúpila. Vzal ho z príborníka a oslovil kňaza, aby mu ho pomohol vymeniť za dve lôžka v tretej triede. Urobil to poza môj chrbát, ten starý lišiak!“ Pokrčila plecami. „No inak mi nie je ľúto, že odíde. Ako by som to vydržala, keby si odišla a ona tu zostala, len aby ma od rána do večera trápi-la?“ Vstala a usmiala sa. „Aspoň ju v tej domácnosti čaká zaslužený trest – ak tú rodinu odporučil otec McGinty, určite sú to tyrani.“

Zrazu sa vrátila k svojmu praktickému ja, podišla ku mne a zastala tesne vedľa mňa. Bola nízka, ale keď stála tak blízko ako teraz, prisahala by som, že je rovnako vysoká ako otec. Odtiahla som sa od nej rovnako ako vždy, keď sa mi zdalo, že ma dusí láskou.

„Viem, čo si si myslela, dievčatko moje,“ spustila. „Predstavovala si si, že v prvej triede stretneš nejakého bohatého mladého chlapíka. Mohlo sa to stať, ale taký osud som ti nevysnila. Chcem, aby si v New Yorku pracovala pre pána O’Hanlona a prehovorila ho, aby si ťa vzal za ženu. Prisahám, že ten chlap má viac peňazí než ktorýkoľvek mladý zaháľač, ktorého by si stretla v prvej triede. Takí by ti nasľubovali hory-doly, len aby si ťa získali, a potom by ťa opustili pre iné dievča s im rovnajším postavením v spoločnosti.“ Odmlčala sa. „Na druhej strane pán O’Hanlon je usadený muž, ktorý si veľmi pravdepodobne hľadá novú manželku, a ty vyhovieš jeho požiadavkám.“

Uvedomovala som si, že na jej slovách niečo je, ale malá časť vo mne sa chcela vzopriet a nerobiť, čo mi druhí kážu. Zrejme by som mala byť na príkazy dávno zvyknutá – mama mi celý život vrela, čo mám robiť, a ja som sa jej poddala, lebo ma odmeňovala chválou a parádnyimi šatami. Páčilo sa mi, keď mi hovorievala, že som krásna a pridobrá pre miestnych chlapcov. Rada som nosila oblečenie podľa najnovšej módy, aby mi všetky kamarátky závideli. Niektoré sa ako Delia museli uspokojiť so zdedeným šatstvom a iné nosili šaty, ktoré im ušili mamy zo zafarbených drsných vriec na múku. Bola som z nich zďaleka najlepšie oblečená a vždy keď som v nedeľu ráno vkročila do kostola na omšu, uvedomovala som si, že každý na mňa upiera zrak. Nahovárala som si, že to stojí za to.

Rozhodla som sa riadiť tým istým heslom aj teraz a poslušne som pritakala: „Máš pravdu, mama. Vždy ju máš.“

Spokojne prikývla.

Odvtedy až do okamihu, keď bol *Titanic* konečne pripravený zdvihnúť kotvy, mama skladala z príborníka drobnú škatuľku, kde ukrývala peniaze zarobené za predaj vajec, a brávala ma do mesta Donegal na nákupy. Rozmaznávala ma novými šatami, klobúkmi, stužkami a topánkami. Kúpila mi dokonca aj fľaštičku parfumu, o ktorú som úpenlivo prosíkala. Vzala ma i ku kaderničke. Stále opakovala, že budem najkrajšia žena na palube.

Škoda, že všetka jej námaha mala vyjsť navnivoč v najlacnejšom prepravnom priestore.

TITANIC

1912

DELIA

Chvela som sa od nervozity a vzrušenia, keď nadišiel deň D. Deň, keď sme mali vycestovať do Queenstownu v grófstve Cork, aby sme sa nalodili na *Titanic*, loď, ktorá mala vyplávať na druhý deň. Prístav v Queenstowne bol na druhej strane krajiny a nás čakala dlhá cesta. Najprv sa odvezieme povozom ťahaným poníkom na stanicu v meste Donegal, potom nastúpime na vlak, pričom cestou niekoľkokrát prestúpime na inú linku. Zaberie nám to celý deň. Nikdy v živote som necestovala tak ďaleko a Nora na tom bola rovnako. Nemohla som sa dočkať, že uvidím zvyšok Írska.

Noc pre odchodom som takmer nezažmúrila oka, na striedačku som pocitovala vzrušenie a úzkosť. Keď sme odchádzali z chalúčky, vonku panovala tma. Mama stála vo dverách so založenými rukami, keď ocko zapriahal poníka. Len čo nám naložil batožinu na povoz, Nora sa rozbehla k mame a vrhla sa jej okolo krku. Mama jej objatie opätovala. Podľa hlasného potáhovania nosom som vedela, že plače, hoci som ju nevidela zreteľne.

„Boh nech ti žehná, dcérka,“ vravela, „a nezabudni na nič, čo som ti povedala. Nepochybujem o tom, že na lodi sa okolo teba budú motať chlapi, ale ty si brús zuby na vyššie ciele.“

„Áno, mama, budem,“ zaprisahala sa Nora vrúcne a odvrátila sa. Vedela som, že mamu iba utešuje. Čo sa týkalo chlapcov, Nora si vždy robila presne to, čo chcela – bez ohľadu na to, čo slúbila mame.

Čakala som, či mama povie čosi aj mne. Stáli sme a veľmi dlho sme hľadeli jedna na druhú. Napokon mi popriala šťastnú cestu, otočila sa na podpätku a vrátila sa do chalúčky. Potlačila som slzy. Napriek všetkému som dúfala, že mi venuje aspoň pár milých slov. Veď, koniec koncov, môže to byť pokojne posledný raz, čo na seba hľadíme. No zrejme som mala tušiť, že je to vlastne jej zbožné pranie.

Len čo sme boli pripravené nastúpiť na voz, vybehla z chalúčky naša mačka a pradúc vyskočila do Norinej náruče. Sestra natešene zapišťala.

„Chuderka,“ hlesla, keď ju hladkala. „Budem ti chýbať? Je mi ľúto, že tá nemôžem vziať so sebou. Buď dobré dievča a rob spoločnosť mame.“

Nežne položila mačku späť na zem. Nora mala zvieraťa veľmi rada, čo bola vlastnosť, ktorá mi pripadala kuriózna. Zdalo sa mi totiž, že sú to jediné bytosti, ktoré ľúbi viac než seba.

Vzdialili sme sa od chalúčky a na oblohe nad nami sa zjavili prvé bledočervené šmuhy. Prichádzal úsvit, posledný úsvit, ktorý zažijem v Írsku, lebo celým srdcom som verila, že už sa sem nikdy nevrátim. Prekvapilo ma, keď mi hrdlo stiahol smútok. Čakala som radosť, že sa mi konečne podarilo ujsť z našej chalúčky a Kilcrossu, ale neuvedomila som si, že mi bude chýbať samotný Donegal. Zelené kopce sa týčili v ponurom svetle po oboch stranách ako hmľisté temné tie-

ne. V diaľke som počula vlny Atlantiku rozbíjajúce sa o útesy. Po ceste pred nami prebehla bečiaci ovca. Spomenula som si na svoje obľúbené miesto, kruh skál pod dubom, kde som strávila toľko popoludní stratená vo vlastnej predstavivosti. Zhlboka som sa nadýchla – to všetko mi bude chýbať.

Povoz hrmtal po hrboľatej ceste a ocko sa neprihovoril ani mne, ani Nore. Sedel vystretý, v rukách mu voľne spočívali opraty a hľadel priamo pred seba. Z času na čas popohnal poníka krásnou jemnou gaelčinou, pozostatkom z detstva. Sedela som vedľa neho, zatiaľ čo Nora sa usalašila na drevenom sedadle za nami. Bola neposedná a suchotala šatami do ranného ticha. Na sebe mala jednu zo svojich nových nóbl rób; rozhodne to nebol správny odev na dlhú cestu. No Nora nikdy nevytiahla päty z domu bez toho, aby nevyzerala čo najlepšie. Usmiala som sa sama pre seba. Za žiadnu cenu by si na seba neobliekla obyčajnú bavlnenú blúzku a sukňu ako ja.

Keď sme konečne dorazili na stanicu, prekvapilo ma, že na nástupišti čaká len pár ľudí. Očakávala som zástupy mieriace na palubu *Titanicu*. Vtom som si uvedomila, že nadchádzajúce dobrodružstvo zasiahne môj život v oveľa väčšej miere než životy našich susedov.

Ocko vytiahol kufre z voza a priniesol ich na nástupište. Dva najväčšie patrili Nore. Celý predošlý večer soptila a zúrila, odmietala mamine rady nechať niektoré kusy oblečenia doma. Ja, na druhej strane, som nemusela čeliť podobným problémom. Skromný majetok sa mi ľahko pomestil do malého kufríka. Niesla som aj koženú kabelu s našimi identifikačnými dokumentami, palubnými lístkami a peniazmi, ktoré nám zostali z tých, čo poslal pán O’Hanlon. Mala som nám

ich rozdeliť, len čo zakotvíme v New Yorku. Nora vyhlásila, že ich so sebou odmieta nosiť, čo ma takmer vôbec neprekvapilo, keďže sestra bola zvyknutá, že nemusí pohnúť ani prstom. Upozornila som ju, že by si mala vziať svoj podiel peňazí, ale ona ma len s povzdychom umlčala mávnutím ruky. Napriek nekonečnému sebavedomiu vedela byť Nora hrozne naivná.

Postavili sme si kufre na nástupište, ocko sa vystrel a premeral si nás. Obe sme čakali, či prehovorí. Keď pristúpil bližšie, natiahol k nám meravo ruky, akoby bol pripravený objat' nás, ale Nora cúvla a odvrátila sa.

„Dovidenia, ocko,“ rozlúčila som sa rýchlo, aby som zahovorila ten neprijemný okamih, „drž nám palce.“

Prikývol a spustil ruky späť k telu. Uvedomila som si, že nemá potrebu objat' ma, videla som smútok v jeho očiach. Hoci som vedela, že on tú potrebu necíti, ja som ju cítila. Vykročila som dopredu a objala som ho.

Našu rozlúčku prerušil príchod vlaku, oblak pary z motora zahalil nástupište do hmly, ktorá sa však rýchlo zdvihla. Vystúpili sme po kovových schodíkoch do vozňa tretej triedy a ocko podal naše kufre sprievodcovi. Našli sme si miesta v prázdnom kupé. Nora sa ponáhľala k oknu, aby ho otvorila. Len čo sa vlak pohol, vystrčila z neho hlavu a zamávala ockovým smerom. „Dovidenia, ocko!“ zavolala. Napadlo mi, či to robí v záujme ľudí, ktorí zostali na nástupišti. Naša Nora sa vyžívala v dráme.

Sadla si, potiahla nosom a zagánila na mňa. „Kupé v prvej triede by nemalo drevené sedadlá.“

Pomlčala som. Ako sa vlak rozbíchal, vošli do nášho kupé dvaja mladí ľudia. Nora vyskočila na nohy a privítala ich. Boli